ΧΑΛΚΙΣ – ΚΥΜΗ

ΚΑΙ Η ΣΑΤΑΝΙΚΗ ΚΑΚΙΑ ΣΚΑΛΑ ΤΟΥ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ

*18 Ιουλίου του 1898 και η εφημερίδα της Χαλκίδας **ΕΥΡΙΠΟΣ** αποφασίζει να δημοσιεύσει τις εντυπώσεις ενός ανώνυμου συγγραφέα από το μαρτυρικό ταξίδι του με ιππήλατη άμαξα από την Χαλκίδα στην Κύμη. Με κάθε επιφύλαξη, το ύφος γραφής του συγγραφέα με κάνει να πιστεύω ότι αφορά τον δικηγόρο **Χρήστο Τραπεζούντιο**, συντάκτη της Εύριπος αλλά και άλλων εφημερίδων της Χαλκίδας. Η εφημερίδα Εύριπος υπάρχει στην ψηφιακή βιβλιοθήκη της Βουλής.*

*Αποφάσισα να ασχοληθώ με αυτό το κείμενο γιατί είναι μια μοναδική περιγραφή που αφορά όχι μόνο τις απίστευτες δυσκολίες της διαδρομής ειδικά στην περιοχή της Κακιάς Σκάλας που μάλιστα την ονομάζει **σατανική,** αλλά και της **κουλτούρας** των κατοίκων όλων των ενδιάμεσων του ταξιδιού περιοχών που αν μη τι άλλο παρουσιάζουν εξαιρετικό ιστορικό ενδιαφέρον. Για να γίνει προσιτό και αναγνώσιμο από όλες τις ηλικίες, το έχω μεταγλωττίσει από την άκρα καθαρεύουσα στην καθομιλουμένη νεοελληνική γλώσσα.*

Αφιερωμένο *στη μνήμη της γυναίκας που μέχρι και την τελευταία στιγμή της ζωής της με παρακαλούσε να την πάω στο σπίτι της, στην Φαλάριο, στην Παραλία της Κύμης και στάθηκα ανίκανος να εκπληρώσω αυτή την επιθυμία της. Αφιερωμένο στην καπετάνισσα την Μάνα μου. Είμαι βέβαιος ότι αν διάβαζε αυτό το κείμενο θα με κοίταζε και θα κούναγε το κεφάλι της με νόημα .. τα είδες που στα λεγα γιέ μου;*

Σας ευχαριστώ.

18 Ιουλίου 1898 Αριθμός φύλου 1598 Εφημερίδα Εύριπος.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ

Η ώρα είναι 9 το πρωί και αύριο τέτοια ώρα πρέπει να βρίσκομαι στην Κύμη. Το ατμόπλοιο δεν προσεγγίζει στο Αλιβέρι και ούτε λόγος για ταξίδι με βάρκα στην οποία δεν έχω καμία εμπιστοσύνη. Άλλωστε αισθάνομαι τέτοια ναυτία στη θάλασσα, όση και στην στεριά όταν ακούω τον **Βδελόπουλο**[1] να μιλάει περί θρησκείας ή όταν διαβάζω περικοπές από την φιλοσοφία της ιστορίας του **Κοτζιά**[2]. Από τη στεριά η διαδρομή αυτή διαρκεί 24 ώρες[3] και εγώ έχω μόλις 20 στη διάθεσή μου. Θα αντιμετωπίσω αυτή τη δυσχέρεια χρησιμοποιώντας ιππήλατη άμαξα μέχρι τη Βάθεια,[4] και θα κάνω το ίδιο από το Αλιβέρι μέχρι την Κύμη. Όμως ένα τέτοιο ταξίδι συνεχόμενο αυτή την εποχή του έτους και επίπονο είναι, αλλά πάνω απ όλα ιδιαίτερα επικίνδυνο για κάποιον που τολμάει να διασχίσει την περιβόητη Κακιά Σκάλα.

[1] Βδελόπουλος. Γραφικός θρησκευτικός ρήτορας της εποχής που όμως κατάφερνε να συγκεντρώνει αρκετό κόσμο στις ομιλίες του στις πλατείες και έξω από απο τις εκκλησίες. Προφήτευε το τέλος του κόσμου και φυσικά απειλούσε με τον σατανά όλους τους αμαρτωλούς. Περιφερόταν σε όλη την Εύβοια και ίσως και σε άλλες επαρχίες. Η εφημερίδα Εύριπος περιπαιχτικά τον χαρακτήριζε "υπαίθριο Ρήτορα." (Εφημερίδα Εύριπος)

[2] Νικόλαος Κοτζιάς. (1814-1885) Χαρακτηρίζεται σαν ο πιο σημαντικός νεοέλληνας ιστορικός της φιλοσοφίας του 19[ου] αιώνα.

[3] Εννοεί ότι αν την κάνεις με τα πόδια ή πάνω σε ένα γαϊδουράκι.

[4] Οι δρόμοι Χαλκίδας Βάθειας και Αλιβερίου Κύμης μόλις πριν λίγα χρόνια είχαν ανοιχτεί από τον Νομομηχανικό Κωνσταντίνο Φλέγγα (κατασκευαστής και ιδιοκτήτης του πασίγνωστου κόκκινου σπιτιού της Χαλκίδας) αλλά όχι και ο δρόμος της Κακιάς σκάλας που συνδέει την Βάθεια με το Αλιβέρι. (εφημερίδα ΕΥΡΙΠΟΣ)

Α΄

ΚΑΚΙΑ ΣΚΑΛΑ.

Αλλά τι εννοούμε λέγοντας Κακιά Σκάλα; Εννοούμε τον δρόμο που βρίσκεται μεταξύ Βάθειας και Αλιβερίου, κάτω από τις ακτίνες των πρώτων μετά μεσημβρίας ωρών του μηνός Ιουλίου. Και όμως τον διασχίσαμε. Είναι φοβερή η περιγραφή αυτής της διαδρομής. Το άλογο υποχρεώνεται να περπατήσει πάνω σε αγκαθωτούς βράχους, ανεβαίνει και κατεβαίνει ένα πετρώδες βουνό που κάτω από αυτό χάσκουν απειλητικά τα μελανόχρωμα λόγω βάθους νερά της θάλασσας. Κατέβηκα από το άλογο μου και περπάτησα γιατί φοβόμουν μη κατακρημνιστώ με αυτό στην άβυσσο σαν τον Μαμφρέδο[5] του Βύρωνα. Βέβαια πολλές φορές έχω επιθυμήσει αυτόν τον θάνατο αρκεί να βρισκόταν και για μένα ένας Βύρων.

Η απόσταση είναι 15 χιλιόμετρα και κανονικά δεν θα χρειάζονταν περισσότερες από τρείς ώρες για να την διανύσω. Όμως αν θέλει κάποιος να περάσει από εκεί ασφαλής και να φτάσει στο τέρμα, δεν του φτάνουν πέντε ολοστρόγγυλες ώρες. Αν πάλι κάποιος απελπισμένος από μια ερωτική απογοήτευση θέλει να αυτοκτονήσει, δεν έχει παρα να δοκιμάσει να μειώσει τον χρόνο αυτόν των πέντε ωρών. Στον δρόμο αυτό

[5] Manfred. Ο Μάνφρεντ δημιουργήθηκε το καλοκαίρι του 1816, ενώ ο Βύρων διέμενε κοντά στη Γενεύη, και έτυχε να διαβάσει κάποια αποσπάσματα από τον Φάουστ του Γκαίτε. Η πλοκή εκτυλίσσεται στις Άλπεις, στο ίδιο ονειρικό τοπίο1 που του ενέπνευσε αυτή την τραγική ιστορία Πηγή: http://www.enl.auth.gr/translation/PDF/Soulani.pdf

μπορεί να βρει κανείς μια ποιητική αυτοκτονία πέφτοντας από τα κρημνώδη βράχια του στα κύματα της θάλασσας. Θεέ μου τι δρόμος είναι αυτός. Ένα λιθόστρωτο στενό μονοπάτι γεμάτο αγκάθια, αλλού φυσικό και αλλού τεχνητό, απότομες αναβάσεις και καταβάσεις που συνεχώς σου δίνουν την αίσθηση ότι θα κατρακυλήσεις ή μπρός ή πίσω από το άλογο σου, κλίσεις μικρές και επικίνδυνες δεξιά και αριστερά. Αλλά ποιος κίνδυνος ωχριά μπρος σ΄αυτόν της συνάντησης δύο ζώων με αντίθετη κατεύθυνση. Το ένα είναι υποχρεωμένο να στρίψει και να προχωρήσει προς τα πίσω για να διευκολύνει την διάβαση του άλλου, αφού σταθεί στο χάσμα του γκρεμού ακροβατώντας πάνω σε κάποιον βράχο. Πολύ σωστά ονομάστηκε Κακιά Σκάλα. Ούτε λόγος να γίνεται, σίγουρα κακοποιά όντα την κατασκεύασαν. Δεν είναι έργο ανθρώπων αυτό, είναι ιδέα και μόχθος δαιμόνων και γι αυτό αυτός ο δρόμος σε όλο του το μήκος μεταξύ των άλλων σατανικών δώρων του στερείται και μιας σταγόνας νερού, να βρέξει κανείς την γλώσσα του και το φλεγόμενο κεφάλι του που βγάζει καπνούς από τις ακτίνες του μεσημεριάτικου καλοκαιρινού ήλιου. Ακτίνες! Δηλαδή πύρινες γλώσσες που απειλούν ακόμα και τους βράχους να αναφλέξουν. Υπόσχομαι με το όνομα τους κανένα μου ποίημα να μη στολίσω με τον φόβο και μόνο μη καούν τα χειρόγραφά μου. Αμέσως όμως σπεύδω να ανακοινώσω στους αναγνώστες μου την διαβεβαίωση της πλήρους απουσίας τέτοιας ανησυχίας, γιατί ποτέ δεν είχα την δυστυχία να είναι ποιητής. Το λέω αυτό γιατί, που ξέρετε, μπορεί τώρα στα γεράματα να μου έρθει η έμπνευση λόγω αυτών των κακουχιών μου στην Κακιά Σκάλα και να καβαλήσω τον ποιητικό Πήγασο[6].

Μη νομίζετε ότι εδώ δεν συναντά κανείς έμψυχα όντα. Επάνω σε μια κορυφή είδαμε έναν βοσκό που έβοσκε τα γίδια του. Τον χαιρετώ περισσότερο από περιέργεια για να δω αν μιλάει ή μόνο σφυρίζει. Τον χαιρέτησα αρκετές φορές και δεν πήρα καμία απάντηση. Ο γιδοβοσκός αυτός συνέχισε να σφυρίζει σα να μου έλεγε σφύριζε και συ.

Τον προκάλεσε ο αγωγιάτης[7] μου με ειρωνικές φράσεις αλλά και βρίζοντας τον, κάτι που με ανάγκασε να του κάνω πολύ αυστηρή παρατήρηση. Ο βοσκός αποφάσισε να μιλήσει απαντώντας οργισμένα από τον βράχο του. *«Την κακή και την ψυχρή σας ….. Σκάλα.»* Τη λέξη

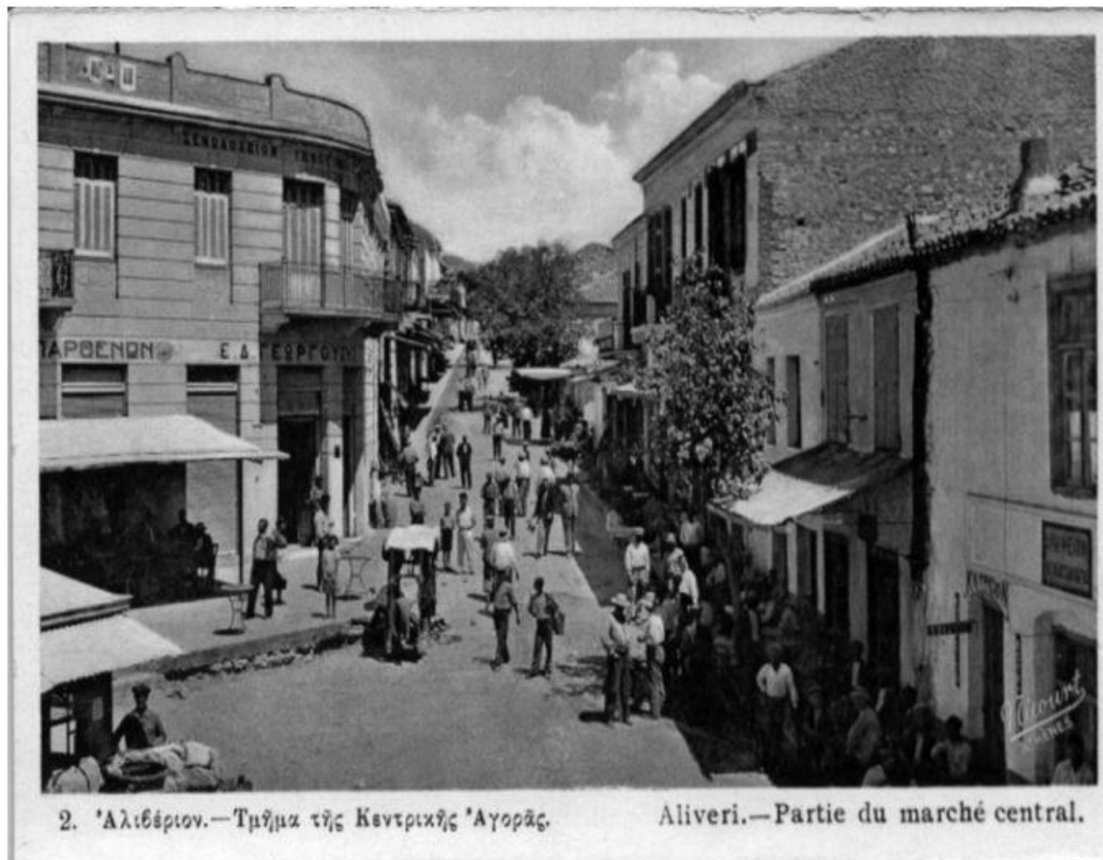
[6] Πήγασος. Φτερωτό άλογο της ελληνικής μυθολογίας.
[7] Αυτός που οδηγούσε το άλογο του, ο βοηθός του, ο υπηρέτης του στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Σκάλα την πρόσθεσα εγώ στην απάντηση του βοσκού για να γίνει σκληρότερη η κατάρα του που ομολογουμένως μας άξιζε.

25 Ιουλίου 1898 Αριθμός φύλου 1599 Εφημερίδα Εύριπος.

Μετά από ένα πρόχειρο αλλά καλό γεύμα στο Αλιβέρι αναχωρήσαμε με άμαξα αυτή τη φορά στις εννιά το βράδυ και φτάσαμε στην Κύμη στις τρείς μετα τα μεσάνυχτα.

Η κεντρική πλατεία του Αλιβερίου το 1935. (φωτογραφία από πτυχιακή εργασία του Τζανή Αθανάσιου)

Η νύχτα ήταν ασέληνη και η άμαξα δίχως φανάρια. Τα άλογα πολλές φορές τρόμαζαν στον δρόμο από διάφορα ζώα που αιφνίδια παρουσιαζόντουσαν εμπρός τους, ιδίως από αγέλες βοδιών που έβοσκαν στον δρόμο.

(Φωτογραφία τυχαία από το διαδίκτυο που μάλιστα έχει δεχτεί επεξεργασία.)

Σε όλα τα Χάνια[8] που περάσαμε οι Χατζήδες ή έλειπαν ή κοιμόντουσαν. Δεν υπήρχε κανείς να μας δώσει ούτε ένα ποτήρι νερό. Τα μεσάνυχτα βρισκόμασταν στην αγία Θέκλη[9] και η άμαξα μας σταμάτησε έξω από το μαγαζί του Κεμίδη. Η κόρη του μαγαζάτορα μόλις μας είδε σηκώθηκε και έσπευσε να μας προσφέρει με περισσή ευγένεια και προθυμία τις περιποιήσεις της. Πολύ γρήγορα και με ιδιαίτερη χάρη μας έφερε καρπούζι, νερό και κρασί συμπεριφερόμενη προς εμάς με τρόπο εξαιρετικά περιποιητικό. Και κει που δεν περιμέναμε τέτοια ώρα να βρούμε άνθρωπο να μας μιλήσει, ευτυχίσαμε να βρεθούμε κάτω από μια αναπάντεχη και πέραν από κάθε προσδοκίας περιποίηση, αλλά και ενθαρρυντικών λόγων για το περιπετειώδες και κοπιαστικό ταξίδι μας.

[8] Χάνι: Ένα είδος πανδοχείου που μπορούσε κανείς να σταβλίσει τα ζώα του αλλά και αυτός να βρει στέγη και φαγητό. Χατζήδες ήταν αυτοί που λειτουργούσαν τα χάνια.

[9] Αγία Θέκλη. Οικισμός κοντά στο Αυλωνάρι Ευβοίας όπου εκεί γινόταν το γνωστό σημερινό παζάρι του Αυλωναρίου μέχρι την δεκαετία του 1870 που άνοιξε ο δρόμος Αλιβερίου Κύμης.

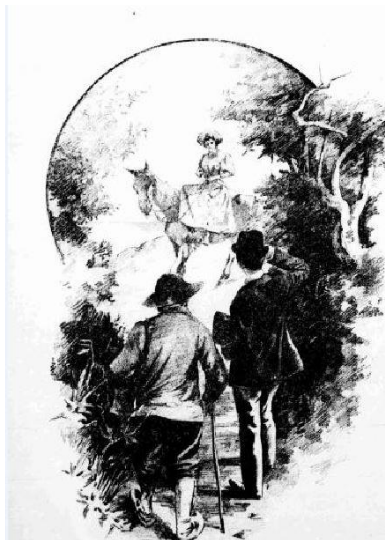
Αγία Θέκλη. Γενικά Αρχεία του Κράτους Αρχείο Θ Σκούρα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ.

Είναι πολύ περίεργο. Από αυτό το σημείο, δηλαδή από την αγία Θέκλη μέχρι την Κύμη συναντάς τέτοια κοινωνική μόρφωση και συμπεριφορά, τέτοιο τρόπο έκφρασης και ομιλίας που σε κάνει να πιστεύεις ότι η γραμματική μόρφωση σε αυτές τις περιοχές έχει φτάσει σε ανώτατο επίπεδο. Και όμως δεν είναι έτσι. Η γραμματική μόρφωση σε αυτά τα μέρη είναι ίδια όπως και σε όλη την υπόλοιπη Ελλάδα. Η συμπεριφορά όμως των κατοίκων καθώς και ο τρόπος έκφρασης κατά την ομιλία είναι σε απίστευτο σημείο προοδευμένη. Ειδικά οι γυναίκες έχουν μια τέτοια λεπτότητα στη συμπεριφορά αλλά και ευγένεια στον τρόπο που εκφράζονται που μένεις έκπληκτος. Διακρίνει κανείς σε αυτές τις γυναίκες μια έμφυτη αγαθή τάση να εκφράζονται με φιλοφρονητικά συναισθήματα που σε καμία περίπτωση δεν προέρχονται από κάποια τακτική ή συμφέρον, αλλά εκ φύσεως και λόγω μητρικής διδαχής. Όλα αυτά μαζί συνθέτουν μια εξαιρετική κοινωνική μόρφωση. Εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι όλη αυτή η ευγενική συμπεριφορά προς τους ξένους δεν είναι προσποιητή. Είναι ολοφάνερο ότι στόχος τους είναι

οι ξένοι να μείνουν ευχαριστημένοι και να αποκομίσουν τις καλύτερες εντυπώσεις για αυτές. Ακόμα και μεταξύ τους συμπεριφέρονται το ίδιο. Ακόμα και οι γηραιές γυναίκες μιλάνε με τους ξένους με τέτοια οικειότητα και αγάπη που θα μίλαγαν και στα ίδια τους τα παιδιά. Ακόμα και οι νέες υποδέχονται τους ξένους επισκέπτες τους όπως θα υποδεχόντουσαν τον ξενιτεμένο τους αδερφό. Σημειώστε ότι και οι άνδρες συμβαδίζουν το ίδιο με αυτή την κοινωνική πρόοδο. Όσο προχωράς προς τα πάνω, δηλαδή προς την Κύμη, συναντάς την ίδια συμπεριφορά η ακόμα και καλύτερη. Στην Κύμη που είναι και πρωτεύουσα αυτής της επαρχίας, βρίσκεις τέτοια κοινωνική πρόοδο που μόνο σε ιδιαίτερα ανεπτυγμένες κοινωνίες μπορείς να συναντήσεις. Το ίδιο ακριβώς συμπεριφέρεται ο αγρότης, ο κτηματίας και ο επιστήμονας. Η ανατροφή και η παιδεία τους θεωρούν επιβεβλημένη την φιλοξενία. Των δε κυριών η ευγένεια αγγίζει την υπερβολή. Η λεπτότητα της έκφρασης τους μόνο σε κοινωνίες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο μπορεί να συγκριθεί. Αν τυχαία συναντήσεις στον δρόμο αργά το απόγευμα μια κοπέλα που επιστρέφει από τα κτήματα της με το καλάθι της γεμάτο φρούτα, είναι βέβαιο ότι αυτή αφού τροποποιήσει την φωνή της και την έκφραση της έτσι ώστε να γίνει πιο τρυφερή, θα σου πει: «κάντε μου την χάρη κύριε να δοκιμάσετε από τα φρούτα μου» και σου προτείνει το καλάθι που είναι γεμάτο από σταφύλια και σύκα. Ευχαριστώ της απαντάς. Πρίν λίγο πήραμε από μια άλλη κοπέλα που συναντήσαμε παραπάνω. Αυτή όμως επιμένει «α! όχι, κάτι θα πάρετε και από μένα. Δε νομίζω να θέλετε να μη μου κάνετε αυτή τη χάρη». Και ο διάλογος συνεχίζεται μέχρι να δεχτείς το κέρασμα της. Όλη αυτή η ευγένεια και συμπεριφορά είναι σπουδαίο αντικείμενο μελέτης.

22 Αυγούστου 1898. Αριθμός φύλου 1602. Εφημερίδα Εύριπος.

ΕΚ ΚΥΜΗΣ

Παρά το ευάερο κλίμα και την καθαρή, μυροβόλο ατμόσφαιρα της Κύμης, για άγνωστο λόγο ενέσκηψε στην πόλη αυτή η τρομερή νόσος Τύφος. Από τα τριανταπέντε μέχρι σήμερα κρούσματα, τρία ήταν θανατηφόρα μεταξύ των οποίων και η σύζυγος του τηλεγραφητή κ. Πετρόπουλου, Ελένη. Όλη η πόλη θρήνησε την Ελένη Πετροπούλου με τα τόσο πλούσια προτερήματα. Στην κηδεία της παραβρέθηκαν σχεδόν όλοι οι κάτοικοι της πόλης και πολλές οικογένειες κατάθεσαν στεφάνι. Για την καταπολέμηση της νόσου οι αρχές εξέδωσαν έκτακτα μέτρα όπως το βράσιμο του πόσιμου νερού αλλά και άλλα που υποδείχθηκαν από τους γιατρούς. Όλοι είναι βέβαιοι ότι κάποιος από ξένο τόπο που επισκέφθηκε την πόλη, ήταν φορέας της και την μετέδωσε στους ντόπιους καθώς λόγω του επικλινούς εδάφους της και των συχνών βροχοπτώσεων η Κύμη είναι πάντα πεντακάθαρη. Επίσης οι γύρω από αυτήν κατάφυτοι λόφοι και ο βόρειοι άνεμοι που σπανίως δεν πνέουν, εξυγιαίνουν συνεχώς την μυροβόλο ατμόσφαιρά της.

ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Εδώ και πολύ καιρό η πόλη διαθέτει αξιόλογο γυμναστικό σύλλογο για τις δραστηριότητες του οποίου θα αναφερθώ προσεχώς. Προς το παρόν περιορίζομαι να επισημάνω ότι ο σύλλογος αυτός φροντίζει ο ίδιος για την αύξηση των πόρων του μέσω της προσφοράς του στην κοινωνική ωφέλεια. Αυτή τη στιγμή προετοιμάζει μια δραματική θεατρική παράσταση που συμμετέχουν και συνδράμουν γι αυτήν φιλότιμα, νέοι καλών οικογενειών του τόπου. Η ιδέα αυτή είναι πολύ αξιέπαινη γιατί πράγματι έτσι εξυπηρετεί και τους δύο προαναφερόμενους σκοπούς. Εμείς του ευχόμαστε καλή επιτυχία γιατί με τέτοιες ενέργειες και το ταμείο του ωφελεί αλλά μορφώνει την κοινωνία και εμπνέει τους νέους προς την φιλοτιμία και την ανιδιοτελή προσφορά. Την συνέχεια των εντυπώσεων μας από αυτό το ταξίδι θα συνεχίσουμε στο επόμενο φύλλο.

1η Σεπτεμβρίου 1898 Αριθμός φύλου 1604 Εφημερίδα Εύριπος.

Η ΚΥΜΗ

Θα κάνω μια στάση εδώ μιας και έφτασα στο τέρμα της πορείας μιας πολύ ευχάριστης για λίγες ημέρες παραμονής σε αυτόν τον τόπο. Έκρινα ότι δεν θα πλήξει τον αναγνώστη η περιγραφή μου για την φυσική κατάσταση του τόπου αλλά και της κοινωνικής μόρφωσης των κατοίκων του. Αυτός ο τόπος ενέπνευσε την βαθειά φαντασία του μακαρίτη ποιητή Παπαρηγόπουλου[10]. Του παρείχε την πρώτη ύλη από φυσικές εικόνες που αποτύπωσε στα έργα του ο υπέρμαχος της μελαγχολίας και απελπισίας ποιητής. Δεν γνωρίζω ποιάν ακριβώς εποχή έζησε στην Κύμη ο Παπαρηγόπουλος.

(Σκίτσο του ποιητή απο τη βιογραφία του στο “Σαν σήμερα”)

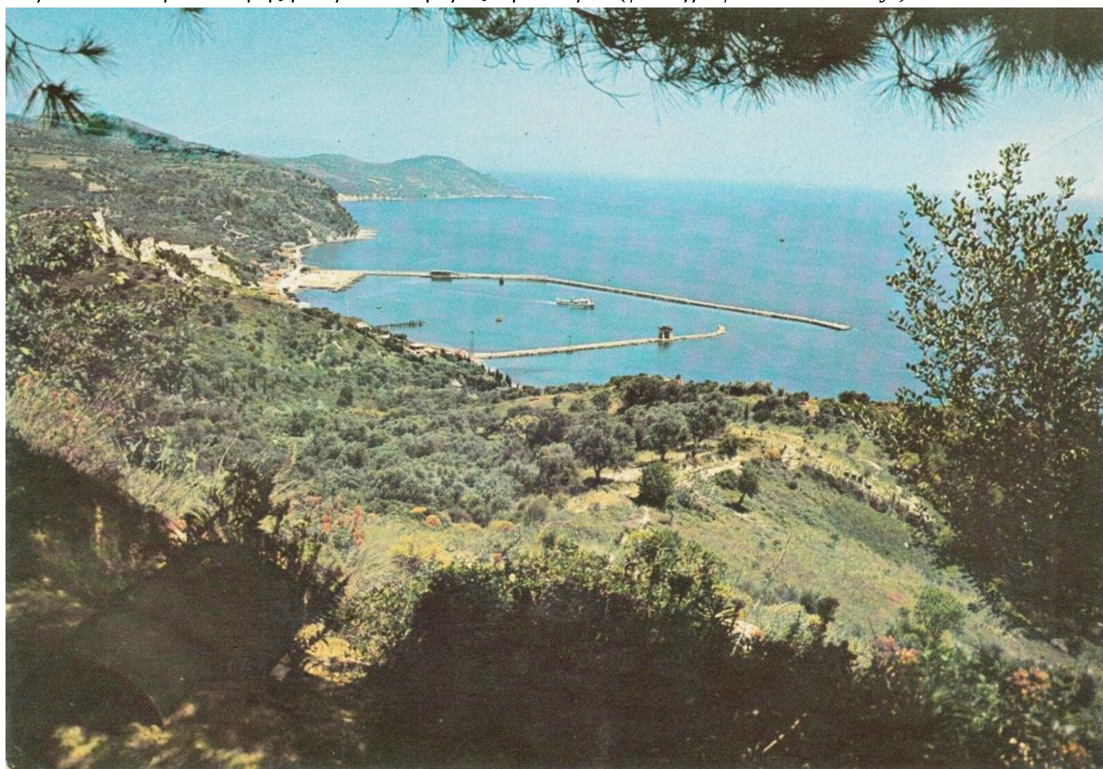
Αν πάντως ήταν εδώ στην αρχή της σταδιοδρομίας του σαν ποιητής, δεν διστάζω να πω ότι μέρος της ποιητικής του ενέργειας το οφείλει στην

[10] Παπαρηγόπουλος Δημήτριος. (1843-1873) Πέθανε σε ηλικία μόλις 29 ετών. Νομικός, συγγραφέας και ποιητής. Γιος του Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου, ιστορικού συγγραφέα. Φαντάζομαι ότι σε αυτόν αναφέρεται γιατί τίποτα δεν βρήκα που να τον συνδέει με την Κύμη αλλά και κανέναν άλλον Παπαρηγόπουλο ποιητή που να έζησε εκείνο το διάστημα.

φύση αυτού του τόπου. Αν πάλι ήταν εδώ στα τέλη της ζωής του, τότε σίγουρα ο θάνατος του θα υπήρξε οδυνηρότερος που άφηνε πίσω του αυτή τη γόησσα Κύμη.

Όσο και να καίει ο ήλιος από πάνω, οι λόφοι της Κύμης πάντα είναι καταπράσινοι. Η πόλη βλέπει προς την ανατολή που απλώνεται η απέραντη μεσόγειος θάλασσα[11] μέχρι τον ορίζοντα της που σβήνει από τα μάτια μας και μόνο με τον νου φτάνεις στο τέρμα της, στα παράλια της Μικράς Ασίας, το απέναντι όριο της Κυμαϊκής θάλασσας. Αν από το ύψος της πόλης στρέψεις τα μάτια σου στη θάλασσα, τότε με τη βοήθεια της φαντασίας σου μπορείς να δεις σε ποιο μέρος αυτού του υγρού πεδίου βρίσκεται η μυροβόλος Χίος, η Λέσβος, η Σάμος, η Πάτμος και λίγο πιο νότια η Ρόδος. Τίποτα δεν θα με εμπόδιζε με ένα τηλεσκόπιο να διέκρινα τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Παραλία και λιμάνι Κύμης με προοπτική προς την Σκύρο. (φωτογραφία από το eBay).

Η Σκύρος όμως δεν μου επιτρέπει να δω το Αϊβαλή, ούτε η Χίος θα μου επέτρεπε να δω την Σμύρνη γιατί παρεμβάλλεται, όπως παρεμβάλλεται και η πανώρια άγρια ομορφιά της θάλασσας της. Σπανιότατα είναι ήρεμη. Το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου είναι ταραγμένη και αφρίζουσα από τις ατέλειωτες μάχες που δίνει με όλους τους ανέμους. Ο

[11] Εννοεί το Αιγαίο σαν προέκταση της Μεσογείου θάλασσας.

οποιοσδήποτε που θα βρεθεί στην πόλη της Κύμης μπορεί να δει αυτό το θέαμα. Πως τρέμει η ψυχή μου όταν βλέπω πλοίο που βρίσκεται ανάμεσα στα δύο αυτά ακαταπόνητα στοιχειά της φύσης. Πόσες φορές δεν είδαμε λείψανα ναυαγίων[12] στις ακτές που είχαν ξεβράσει τα κύματα. Και όμως οι Κυμαίοι δεν πτοήθηκαν από αυτή τη μανία της θάλασσας που δεν τους παρεμπόδισε να ριφθούν στην ναυτιλία. Βόρεια και Νότια της πόλης υπάρχουν λόφοι στους οποίους καλλιεργούνται αμπελώνες και ελαιώνες των οποίων τα προϊόντα αποτελούν την μοναδική παραγωγική πηγή του τόπου. Το Δυτικό μέρος της πόλης φράσσεται από ένα βουνό που ένα ελάχιστο μέρος του είναι πετρώδες και μπορεί να πει κανείς ότι είναι και το μοναδικό ελάττωμα του πανέμορφου φυσικού περιβάλλοντος της Κύμης. Κατά την γνώμη μου αυτό το πετρώδες βουνό υψώθηκε προς την Δύση για να προστατεύει τον τόπο από τις καυστικές πνοές του επάρατου Λίβα[13].

Και εδώ το Δυτικό τμήμα της Κύμης που τόσο γλαφυρά περιγράφει ο συντάκτης της ΕΥΡΙΠΟΣ. Φαίνεται και η Παναγία η Λιαουτσάνισα της οποίας το τέμπο έχει φτιάξει ο ξακουστός Γιαννούλης Χαλεπάς. Φωτογραφία από τον για μένα σύγχρονο υμνητή της Κύμης Βασίλη Τσομάκα .

[12] Πράγματι οι αναφορές για λείψανα ναυαγίων που είχε ξεβράσει η θάλασσα είναι πάρα πολλές και με μεγάλη συχνότητα στις δημοσιεύσεις των εφημερίδων εκείνης της εποχής.

[13] *Λίβας είναι ο Νοτιοδυτικός άνεμος ή στη ναυτική ορολογία, Γαρμπής. Η αρχαιοελληνική του ονομασία ήταν Λιψ, ο άνεμος δηλαδή που ερχόταν από την Λιβύη.*

Ωστόσο ποιητικότατη κάνει την Δυτική πλευρά ο μαγευτικής ομορφιάς χείμαρρος, που συγκεντρώνει όλα τα βρόχινα νερά από τα Δυτικά βουνά και λόφους, και αφού διασχίσει το λεκανοπέδιο των αγίων Αποστόλων, χύνεται στη Βόρεια θάλασσα της. Σε όλη τη διαδρομή του υπάρχουν πλατάνια, δρυς και άλλα οπωροφόρα δένδρα. Γενικά το Βορειοδυτικό αυτό μέρος των Αγίων Αποστόλων με την μεγάλη ποικιλία φυσικών ομορφιών πλανεύει το βλέμμα και ξεκουράζει την ψυχή. Στο βάθος ένα καταπράσινο βουνό με ταραχώδη νέφη στην κορφή του και μια μικρή πλούσια από αμπελώνες κοιλάδα στους πρόποδες του, γεμίζει με αρώματα την ατμόσφαιρα από τα δένδρα και τους αρωματικούς θάμνους του. Αριστερά, προς το δυτικό μέρος των Αγίων Αποστόλων έχει σχηματιστεί μια απότομη, κάθετη χαράδρα στο βουνό που μέσα της περνάει ο χείμαρρος που έρχεται από τους Μαλετιάνους και δεξιά οι περίτεχνα από την φύση κρυμμένες εκβολές αυτού του χειμάρρου. Όλο αυτό το άγριο θέαμα βρίσκεται πολύ κοντά στην πόλη και όλες τις εποχές του χρόνου είναι εύκολα ορατό από τον καθένα. Αυτή η μαγεία της φύσης είναι ιδανικός τόπος για να θρέψει αχόρταγα ποιητικές εμπνεύσεις και το μόνο αρνητικό του είναι η έλλειψη μιας αμαξιτής οδού, τίποτα άλλο. Όλα είναι εξαιρετικά καλά, πολύ ευχάριστα, πολύ όμορφα, πολύ τέλεια, πολύ ικανοποιητικά, είναι εκπληκτικά. Πέρασε κάποια στιγμή από το μυαλό μου αν θα μπορούσα να ζήσω για πάντα σ’ αυτό το μέρος σαν ασκητής, σαν μοναχός με μόνο σύντροφο τα βιβλία μου. Σκέφτηκα επίσης ότι αν ζούσα εκεί ίσως η ζωή μου να παρατεινόταν για λίγα χρόνια. Η απάντηση μου υπήρξε άμεση και αδίστακτη. Δεν θα κουραστώ ποτέ να έχω και τις δύο ζωές, του μονήρη και του κοινωνικού που ο ένας θα ανακουφίζει τον άλλο και θα διακόπτει την μονοτονία του. Και αν με ρωτήσετε γιατί επέμεινα τόσο πολύ στην περιγραφή αυτού του μέρους, η απάντηση θα είναι σύντομη και πρόχειρη. Μου αρέσει περισσότερο να μείνω σε αυτήν την περιοχή παρά μέσα στην πόλη που έχει σοβαρά προβλήματα ύδρευσης. Το νερό που έρχεται από το Κρύο και το Ίσωμα [14]δεν επαρκεί, και οι πηγές που υπάρχουν τριγύρω βρίσκονται σε χαμηλότερο ύψος από την πόλη. Ομολογώ ότι αγνοώ πως περνάει ο χειμώνας στην Κύμη μιας και ποτέ δεν την έχω επισκεφθεί τέτοια εποχή. Φαντάζομαι όμως ότι θα είναι αφόρητος, όπως συμβαίνει σε όλες τις ορεινές πόλεις, με βροχές, κρύο και λυσσαλέους ανέμους. Στο σημείο

[14] Κρύο και Ίσωμα. Προφανώς κάποιες περιοχές που υδρευόταν η Κύμη. Το Κρύο, το βρήκα σαν «Κρύο νερό» στο χωριό Μανίκια και ίσως να αναφέρεται σε αυτό. Για το ίσωμα δεν βρήκα κάτι σχετικό.

αυτό της αφήγησης μου που τελειώνουν οι ωραίες περιγραφές και αρχίζουν οι σκοτεινές και μελαγχολικές αλήθειες, προτίμησα την σιωπή. Αυτές οι αλήθειες επηρεάζουν σημαντικά την ψυχική μου γαλήνη και γι αυτό προτιμώ την καλή όψη των πραγμάτων αποφεύγοντας με κάθε τρόπο την κακή. Στο επόμενο, ο τόπος από κοινωνική άποψη.

5 Σεπτεμβρίου 1898 αριθμός φύλλου 1605 Εφημερίδα Εύριπος

ΚΥΜΗ

Συνεχίζοντας τις περιγραφές για τις εντυπώσεις μας γύρω από την Κύμη θα σταθούμε τώρα στην έρευνα για την κοινωνική μόρφωση, αφού στο προηγούμενο φύλλο νομίζω ότι εξαντλήσαμε τα περι της φυσικής κατάστασης του τόπου. Τόσο όμορφος και κομψός τόπος είναι αδύνατον να μην έχει επίδραση στον χαρακτήρα των ανθρώπων που τον κατοικούν. Η εργατικότητα και επιμέλεια των Κυμαίων είναι ολοφάνερη από τα εδάφη της περιοχής που είναι από άκρη σε άκρη καλλιεργημένα. Τα αμπέλια τα βρίσκει κανείς ακόμα και σε αυτά τα δυσπρόσιτα μέρη της όπως και τις ελιές. Η ανώμαλη μορφολογία των εδαφών της (γιατί πουθενά δεν υπάρχει επίπεδο έδαφος) έχει καταστήσει άνδρες και γυναίκες πολύ ευκίνητους και κομψούς. Δεν απορώ που δεν βρήκα ανθρώπους παχύσαρκους και αν υπάρχουν κάποιοι ελάχιστοι, θα το οφείλουν στη φύση της εργασίας τους που σίγουρα θα είναι καθιστική. Πως είναι δυνατόν να υπάρχουν παχύσαρκοι αφού καθημερινά για να επισκεφθούν τα κτήματα τους είναι αναγκασμένοι ν ανεβοκατεβαίνουν λόφους και λοφίσκους, να διασχίζουν ρεματιές και να πηδάνε χαντάκια και φράχτες. Και ποιος δεν θα έχανε βάρος αν επέστρεφε από τον ενοριακό ναό της Παναγίας της Λιαουτσάνισας ή από τον περίβλεπτο προφήτη Ηλία, που βρίσκεται το κοιμητήριο της πόλης.

Οι επισκέψεις των Κυμαίων στην Παραλία είναι κάτι το σύνηθες και ας έχει μια υψομετρική διαφορά 200 μέτρων. Εκτός από ζωηροί και ευκίνητοι είναι θαρραλέοι, τολμηροί και ιδιαίτερα έξυπνοι οι Κυμαίοι, πράγμα που διαπιστώνει εύκολα κανείς από την αυξημένη επιχειρηματική δραστηριότητα τους. Χάριν της θάλασσας τους δεν έμειναν όπως άλλες πόλεις στα στενά και περιορισμένα όρια τους, αλλά επιδόθηκαν στη ναυτιλία και κέρδισαν της αγορές του εξωτερικού. Με το ταμπεραμέντο τους εύκολα έγιναν δεκτοί από νέες πατρίδες στο εξωτερικό και δημιούργησαν εμπορικές εταιρίες, καταβάλλοντας

κεφάλαια έφτιαξαν τον δικό τους στόλο και μεταφέρουν τα προϊόντα τους σε όλα τα λιμάνια του εξωτερικού. Όλα τα λιμάνια της Μεσογείου γνωρίζουν τα Κυμαϊκά κρασιά. Και η Γαλλία και η Ιταλία και αυτή ακόμα η μακρινή Ισπανία. Για να προστατεύσουν τα πλοία τους και να εξασφαλίσουν την διακίνηση των προϊόντων τους με αυτά έφτιαξαν ένα καταπληκτικό λιμάνι προς την πλευρά της Ανατολής. Μόνο προοδευτικοί άνθρωποι μπορούν να συνεργαστούν επιχειρηματικά και αυτό έπραξαν οι Κυμαίοι. Ο λόγος εδώ ανήκει στον δήμο Κυμαίων και Κοτυλαίων. Λόγω αυτής της επικοινωνίας με το εξωτερικό υπήρξε και η ανεπτυγμένη κοινωνική πρόοδος αλλά και μόρφωση. Η οικογένεια ζει και συμπεριφέρεται όπως ανάλογες της σε πολύ προοδευμένες κοινωνίες της Ευρώπης. Υπάρχουν τόσα πολλά δείγματα αυτής της προόδου και ένα από αυτά είναι ο πολύ μεγάλος αριθμός εταιρικών, εμπορικών επιχειρήσεων. Επίσης υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια ένα σωματείο με την επωνυμία ο «Εργάτης» με αποθεματικό κεφάλαιο πολλών χιλιάδων δραχμών με σκοπό να βοηθάει την εργατική τάξη από την οποία απαρτίζεται και από την οποία δημιουργήθηκε.

Η παραλία της Κύμης καπου στο 1930 και στο βάθος το θωρηκτό ΑΒΕΡΩΦ. Με λίγη προσοχή εύκολα διακρίνεται η κομψότητα των κατοίκων και ειδικά των γυναικών της Κύμης που παραπέμπει σε τελείως διαφορετικό στυλ από αυτό άλλων επαρχιακών πόλεων της Ελλάδας. (φωτογραφία Βασίλης Τσομάκας)

Πολύ πριν από την Χαλκίδα, η Κύμη είχε Γυμναστικό σύλλογο ο οποίος και μεγάλο αποθεματικό κεφάλαιο έχει αλλά και δική του βιβλιοθήκη. Στα καφενεία, οι αναρτημένοι πίνακες δεν αφορούν προσωπογραφίες του Αλή Πασά και της Βασιλικής χάρτας, αλλά γεωγραφικούς χάρτες της Ευρώπης, της Ασίας, της Αφρικής και της Αμερικής. Ενδιαφέρονται για τον οίνο που είναι το κύριο παραγωγικό τους προϊόν και παρακολουθούν συνεχώς τις Ευρωπαϊκές αγορές αλλά και τις ετήσιες σοδειές των Ευρωπαϊκών κρατών. Αν και οι άνθρωποι εδώ όπως είπαμε δεν στερούνται πνεύματος συνεργασίας και κοινού αγώνος για τη διάδοση του προϊόντος τους στο εξωτερικό, η επιτυχία του γυμναστικού συλλόγου υπήρξε το παράδειγμα για να δημιουργηθεί και σύλλογος γαιοκτημόνων. Τα μέλη αυτού του συλλόγου με προσωπικές θυσίες αλλά και οικονομικές εισφορές επιδιώκουν να κάνουν γνωστό το προϊόν του όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά σε όλον τον κόσμο. Τα ακούτε αυτά νωχελικοί και σπουργιτοδίαιτοι Χαλκιδαίοι αμπελοκτήμονες; Ακούτε πως εργάζονται για να κάνουν γνωστό το προϊόν τους οι εργατικοί αυτοί Κυμαίοι μέρμηγκες; Δείτε και παραδειγματιστείτε! Αυτοί, το ίδιο προϊόν με το δικό μας το πουλάνε στις καλύτερες Ευρωπαϊκές αγορές και εσείς δεν είστε ικανοί ούτε έναν ψευτοκτηματικό σύλλογο να κάνετε, παρ ότι ο δυστυχής Δήμαρχος[15] Χαλκιδαίων αγωνίζεται μάταια να σας πείσει.

Θα ήμασταν άδικοι αν αυτή την ατομική και οικογενειακή πρόοδο την αποδίδαμε αποκλειστικά και μόνο στις σχέσεις με τις Ευρωπαϊκές χώρες. Όχι βέβαια. Μεγάλο μέρος αυτής οφείλεται στο υπέροχο κλίμα και στα φυσικά χαρίσματα της πόλης που έχουν τεράστια επιρροή στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της πνευματικής ανάπτυξης ενός ατόμου. Φυσικά δεν πρέπει κανείς να υποθέσει ότι αγνοώ την σημασία του γένους (της ράτσας). Θα πάρω σαν παράδειγμα δύο σχεδόν όμοιες σε πληθυσμό πόλεις, την Κύμη και το Ξηροχώρι[16]. Κανείς δεν μπορεί να αντιληφθεί το μέγεθος της διαφοράς αν δεν τις επισκεφθεί και να βγάλει μόνος του τα δικά του συμπεράσματα. Μην πηγαίνετε μακριά, δείτε μόνο την επιχειρηματική πρόοδο των Κυμαίων και νομίζω ότι δεν χρειάζεται να προσθέσω κάτι άλλο. Ο πολιτικός βίος εδώ είναι όπως σε όλες τις υπόλοιπες πόλεις της Ελλάδας, ελληνοπρεπέστατος. Οι πάντες έχουν διαιρεθεί σε κόμματα, κομματίδια και καμματάκια με τα δικά τους

[15] Δήμαρχος Χαλκιδαίων ήταν ο Χρήστος Λεμπέσης ο οποίος παρά το τραγικό γεγονός της απώλειας δύο παιδιών του εργαζόταν με πάθος για την Χαλκίδα.
[16] Σημερινή Ιστιαία.

καφενεία και τους διχασμένους συγγενείς που η έχθρα του φανατισμού τους οδηγεί ακόμα και στο να φτάνου στα χέρια κατά την περίοδο των εκλογών. Πρώτο σε δύναμη κόμμα είναι αυτό του σημερινού δημάρχου κ. Ν. Παπανικολάου[17] και δεύτερα έρχονται του Σαραφιανού, του Καραβά και το νεοσύστατο του κ. Στεφάνου.

ΤΕΛΟΣ

Vkuzunis 24/10/2019

[17] Πατέρας του γνωστού ευεργέτη της ανθρωπότητας Γεώργιου Παπανικολάου.